

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?**

Kyllä

- 2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)**

Liitto katsoo, että potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminnan keskittäminen hyvinvointialueiden järjestettäväksi sekä julkisen että yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon osalta on merkittävä ja kannatettava muutos ja edistää toiminnan järjestelmällisyyttä. Nykyinen sosiaali- ja potilasasiamiesjärjestelmä ei ole parhaalla mahdollisella tavalla kyennyt toteuttamaan lainsäädännössä sille asetettuja vaatimuksia. Liitto yhtyy esityksen vaikutusarvioinnissa esiin tuotuun näkemykseen siitä, että hyvinvointialueiden vastuulle siirrettävä potilasasiavastaavien toiminta yhdenvertaistaa ihmisten mahdollisuuksia saada tai käyttää potilasasiavastaavien palvelua.

- 3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen**

- a. valtion mielisairaaloissa**
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa**
- c. Vankiterveydenhuollossa**
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)**

-

- 4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)**

Esitysluonnoksen mukaan potilasasiavastaavia ja sosiaaliasiavastaavia olisi nimettävä riittävästi ottaen huomioon potilaiden ja asiakkaiden palvelutarpeet. Tämä on erittäin tärkeää, koska laissa toiminnalle asetetut edellytykset jäävät toteutumatta, mikäli asiakkailla ei ole mahdollisuutta tavoittaa potilasasiavastaavaa tai asiakasasiavastaavaa tai saada apua tarvitessaan. Potilaslakiin on kirjattu, että potilasasiamiehen yhtenä tehtävänä on tiedottaa potilaan oikeuksista. Nykyisin tämä on toteutunut usein heikosti.

Potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien palvelujen saatavuus on tärkeä edellytys sille, että toiminnalla kyetään toteuttamaan niitä tehtäviä, jotka sille on lainsäädännössä asetettu. Potilasasiavastaavalla ja sosiaaliasiavastaavalla on tärkeä rooli potilaan ja asiakkaan oikeuksien toteutumisen edistämiseksi. Nykyisellään järjestelmä ei ole kuitenkaan aina toiminut potilaiden ja asiakkaiden näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla muun muassa sen vuoksi, että potilas- ja sosiaaliasiamiesten resurssit ovat olleet toisinaan erittäin rajalliset. Henkilökohtaisia tapaamisia on ollut usein vaikea saada ja kyse on ollut lähinnä puhelimitse tapahtuvasta neuvonnasta ja ohjauksesta. Vaarana tällöin on, että potilaat ja asiakkaat jäävät asiansa kanssa yksin. Esitysluonnoksessa todetaan, että potilasasiamiehet toimivat sekä päätoimisina että varsinkin pienemmissä terveydenhuollon toimintayksiköissä usein sivutoimisina muun työn ohella. Kenttä on ollut kirjava, minkä vuoksi esityksen ehdotukset parantaisivat merkittävästi toiminnan järjestämistä, potilaiden ja asiakkaiden oikeusturvan toteutumista sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden toteutumista. On tärkeää, että toiminta on ammattimaista ja päätoimista.

Liitto kannattaa vastuuhenkilön nimeämistä toiminnalle. Vastuuhenkilön merkitys on tärkeä myös niissä tilanteissa, kun hyvinvointialueet hankkivat potilas- ja sosiaaliasiavastaavien palveluja toisilta hyvinvointialueilta tai yksityisiltä palveluntuottajilta.

5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuus ja puolueettomuus tulisi turvata heidän hoitaessaan tehtäviään. Riippumattomuutta turvattaisiin muun muassa sillä, että toiminta olisi järjestettävä erillään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvistä tehtävistä. Toiminnan järjestäminen erillään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvistä tehtävistä on ensiarvoisen tärkeää ja turvaa potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden.

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Potilasasiamiehille ei ole nykyisin säädetty kelpoisuusvaatimuksia. Hallituksen esityksessä potilasasiavastaavilta vaadittava kelpoisuus olisi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Liitto katsoo, että toiminnan laadun näkökulmasta kelpoisuusvaatimusten säätäminen myös potilasasiavastaaville ja ylempään korkeakoulututkintoon edellyttäminen on välttämätöntä.

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

-

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

-

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

-

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

-

11. Vapaamuotoiset huomiot

-

Ruuskanen Maria
Munuais- ja maksaliitto ry